

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

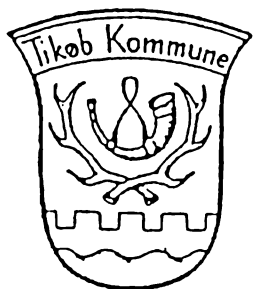
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

EGEBÆKKEN

MEDLEMSBLAD FOR

HISTORISK FORENING
FOR
ESPERGÆRDE OG OMEGN

NR 19

DECEMBER

1995

Marianelund Kro

MARIANELUND VED GURRE VAR KENDT SOM EN
GAMMEL KRO - MEN HVOR GAMMEL VAR DEN
EGENTLIG? SVARET FINDES I ARTIKLEN SIDE 6.

Landsbyerne, hvis skæbne bestemtes af tilfældigheder

LÆS MERE SIDE 3.

Forårsprogrammet

FINDES I DETTE NUMMER PÅ SIDERNE 22-23.

BEMÆRK, AT AFTENARRANGEMENTERNE NÆSTE ÅR
STARTER KL 19.15 !

EGEBÆKKEN

REDAKTION AF DETTE NUMMER:

Kjeld Damgaard (ansvh.), Rugmarken 27, 3060 Esbjergærde, tlf 42 23 52 97

Ida Schmidt, Stubbænget 13, 3060 Esbjergærde, tlf 42 23 48 48

Helge Rasmussen, Mørdrupvej 57, 3060 Esbjergærde, tlf 42 23 27 64

TRYK: **Pædagogisk Centrals Trykkeri**, tlf 49 26 62 40

For mange foreninger ?

KD- Det har været på tale at danne en ny forening - Foreningen til bevarelse af stejlepladserne - vistnok i kølvandet på successen med at gendanne den gamle Kongevase i Snekkersten.

Initiativtagerne til sådanne nye foreninger skal ikke på nogen måde klandres for den store indsats de gør for at bevare historiske minder. Tværtimod.

Men måske er tiden inde til at kigge lidt på hvor mange historiske foreninger m.v. der allerede findes i området: Helsingør Museumsforening, Historisk Forening for Esbjergærde og Omegn, Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening, Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner, Bevaringsforeningen Fiskerlejerne, Bevaringsforeningen Mørdrup Landsby, Frederiksborg Amts Historiske Samfund, Tikøb Frysehus Venner, Hornbækegnens Historiske Forening, Flynderupgaards Venner, Selskabet til bevarelse af gamle bygninger i Helsingør - og måske endda flere endnu.

Mange orker naturligvis kun at være medlem i en eller to forening - uanset hvor fornuftig en formålsparagraf, der bliver formuleret for en ny forening. Så spørgsmålet er, om det ikke nu snarere gælder om at koncentrere ressourcerne, fremfor yderligere at sprede kræfterne i endnu flere foreninger ?

De forsvundne landsbyer.

I den gamle Tikøb kommunes område er adskillige landsbyer "forsvundet" - og det skyldes tilfældigheder !

I virkeligheden er der tale om noget mærkeligt noget! Rene tilfældigheder, såsom placering af jernbanelinier, ny bestemmelser i færdselsloven samt indførelsen af postnumre, har betydet, at adskillige landsbyer i dag er reduceret til anonyme bydele eller landsbysamfund uden egen idenditet.

Dertil kommer, at det tilmed er ulogisk, at det er gået som det er. Hvad sagen drejer sig om?

Jo, såmænd om gamle landsbyer som Mørdrup, Rørtang, Tibberup, Munkegaarde m.fl.

Der er endda mange eksempler på at logikken halter voldsomt. Hvorfor har myndighederne sat skilte op, der viser, at nu kører man ind i Helsingør kommune? Hvem har egentlig brug for den oplysning?

Det har også i mange år været kotyme, at der opsættes skilte, der viser at nu kører man igennem Teglstrup Hegn eller Gurre Vang. Tilmed har man i de senere år også opsat skilte, der viser at man nu

Nogle kommuner opsætter skilte, der viser hvor kommunegrænsen går. Men ikke skilte, der viser hvor landsbyerne ligger.

passerer selv de ubetydeligste vandløb - nogle steder endda rørlagte vandløb!

På billedet til venstre er fint angivet afstandene til hhv. Espergærde og Tibberup; men ved Tibberups bygrænse (th) står der "Espergærde" - og ikke et eneste skilt viser hvor Tibberup ligger.

Men opsætte et skilt, der viser, at nu kommer man f.eks. til Tibberup - det gør man ikke. I stedet står der et såkaldt byzoneskilt, hvorpå der står Espergærde. Endnu mere ulogisk bliver det, når der endda skiltes flere kilometer væk, i hvilken retning man skal køre for at komme til Tibberup. Hvis man f.eks. kommer fra Kongevejen (Hørsholmvej) ved Humlebæk og drejer ind ad Kellerisvej, møder man et par gange et vejviserskilt med navnet Tibberup. Men når man når frem, er der aldrig et eneste, der viser, at man nu rent faktisk befinder sig i Tibberup!

Et andet eksempel er Mørdrup. Hvis man kommer ad Mørdrupvej fra

Kongevejen, mødes man af et byzoneskilt kort før overskæringen, der fortæller, at nu kører man ind i Espergærde! Indtil for nogle få år siden, stod der endda Mørdrup 1 km og Espergærde 3 km lige ved siden af ovennævnte byzoneskilt. Det var imidlertid de rigtige to oplysninger der forsvandt og det forkerte der fik lov at stå.

Hvordan er det dog kommet så vidt? Ja, det startede med, at Nordbanen ikke fik nogen station i Mørdrup - som der-med heller ikke fik posthus og postdistrikt opkaldt efter sig. En anden faktor var, at Kyst-banen fik den linieføring, som den fik, således at stationens navn blev Espergærde - og

dermed senere også postdistriktet. En tredje faktor handler om, at postvæsenet i sin tid indførte postnumre - dermed forsvandt den gamle skik med at skrive f.eks. Mørdrup pr Espergærde. Og som en fjerde væsentlig faktor kan nævnes, at indførelsen af faste hastighedsgrænser i byerne førte til, at der i 1975 blev opsat såkaldte byzoneskilte overalt i Danmark. Disse erstattede i stor udstrækning de gamle blå byskilte - af hvilke man i dag kun finder enkelte rundt omkring. Af sparehensyn opsatte man dengang kun skilte ved byernes ydre grænser, og glemte at supplere med blå byskilte.

Som det ses, er det rene tilfældigheder, der har ført til, at hvis man i dag f.eks. kører ad Strandvejen fra syd mod Helsingør, vil man passere Snekkersten uden at møde et eneste skilt, der viser, at man nu rent faktisk befinder sig i Snekkersten.

Kjeld Damgaard

Indtil for nogle år siden stod disse to skilte lige overfor hinanden på Mørdrupvej - nu er kun "det forkerte" Espergærde-skilt tilbage.

Indmeldelse i foreningen

- kan ske ved henvendelse til foreningens kasserer, FINI PODE PEDERSEN, STOKHOLMSVEJ 83, 3060 ESPERGÆRDE, TLF 42 23 26 10 - eller ved indbetaling af årskontingentet på 50,- kr pr person på foreningens girokonto 604-3151, med angivelse af ovenstående adresse. Husk afsender.

Tillykke

Tillykke til bestyrelsens 1. suppleant, Per Då, som har modtaget den ærefulde Ping-pris, for sin store indsats for formidlingen af Asterix-serien og andre respekterede tegneserier.

Bestyrelsen

Om artiklen

Denne artikel, der beskriver Marianelunds historie fra starten til vore dage, er udsprunget af, at det nu i årevis har været hævdet, at Marianelund stammer fra 1528.

Da undertegnede imidlertid har beskæftiget sig med Tikøb kommunes historie igennem en lang årrække, har det undret mig hvorfor denne misforståelse gang på gang er dukket op. Forklaringen er jo imidlertid nok historikers og journalisters dovenskab. Når det først en gang i en bog eller et andet skrift er blevet hævdet, at dette eller hint er den "historiske sandhed" - så er det blevet til en "kendsgerning", der er meget vanskelig igen at få udryddet. Og ved nye udgivelser citerer man så ukritisk blot de gamle "skriftsteder" og giver sig ikke tid til at undersøge om "sandheden" nu også var helt korrekt.

af Kjeld Damgaard

Kroen fra 1528, der kun blev 151 år gammel !

Marianelund Kro var igennem mere end 100 år et berømt udflugtsmål - i de første år især for helsingoranerne, men senere for en bred kreds af danske og udenlandske gæster.

Over indgangsdøren har i mange år stået årstallet 1528. Det ser jo imponerende ud - og har sikkert også været med til at trække endnu nogle gæster til, dengang her endnu var kro. Sandheden er imidlertid, at den første ejendom på stedet først blev bygget i 1789 og at kroholdet først startede i 1826.

En eller anden smart kromand har imidlertid bildt hele omverdenen ind,

at kroen skam var meget ældre. I diverse opslagsbøger, der beskriver danske kroer, kan man således læse, at der allerede i 1700-tallet var udkænkning på dette sted, og at ejendommen stammer helt tilbage fra 1528. I en artikel fra 1937 i Helsingør Dagblad omtales Marianelund Kro som en af Nordsjællands ældste landevejskroer fra 1628! Og i den i 1992 udkomne bog om Gurre (udgivet af Gurrehus), er det hævdet, at Marianelund oprindeligt hed Munkelund og senere (i 1774) Leerhus.

Og her har vi måske en forklaring på misforståelserne, idet det ukritisk

Marianelund

Over indgangsdøren til Marianelund står der 1528 - men det er desværre uden bund i virkeligheden.

antages, at Leerhuset og Marianelund er samme ejendom. Det er imidlertid ingenlunde tilfældet.

Leerhuset eksisterer endnu

Leerhuset (idag Marianelundsvej nr 10) ligger på modsatte side af vejen - og ejendommen ligger der faktisk

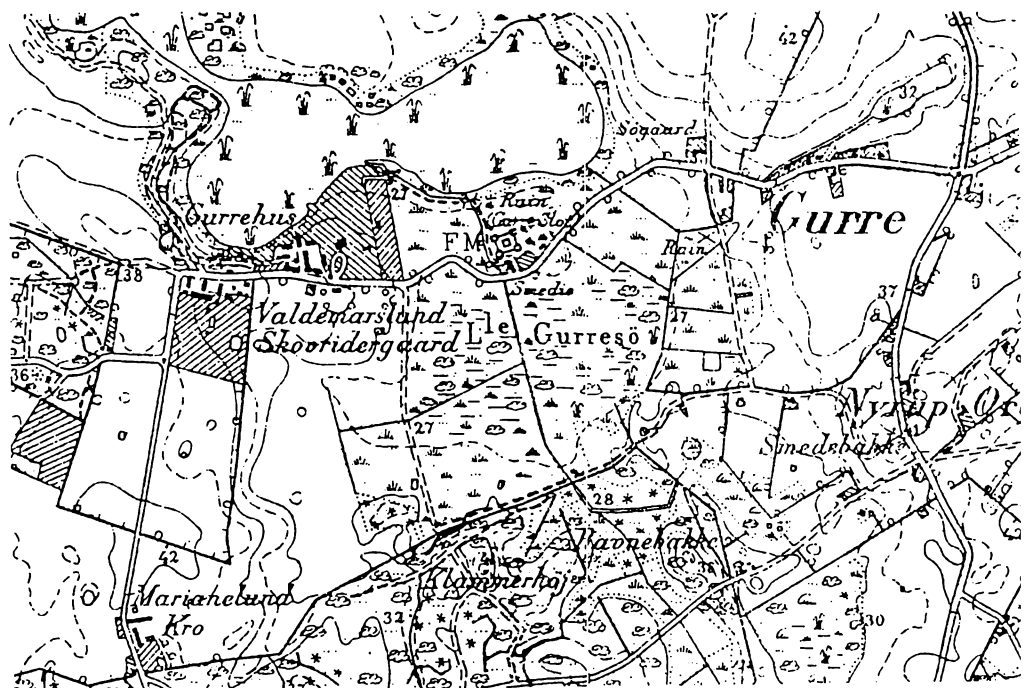
endnu. Dette hus er sandsynligvis det oprindelige vangehus - altså det vi idag ville kalde et skovløberhus, selvom betydningen af ordet vangemand også kan betyde, en der vogter markerne for indtrængende dyr og kvæg. I alle fald boede her i 1790 vangemanden Jens Nielsen - ham skal vi vende tilbage til om lidt. Hvor gammelt Leerhuset er, har det ikke været muligt at konstatere - men måske kan denne ejendom føres meget langt tilbage i tiden. Og måske kan det virkelig lade sig gøre at dokumentere, at Leerhuset stammer helt tilbage fra 1500-tallet, men sandsynligt er det nu næppe.

Heller ikke i nogen af de oversigter og lister, der findes fra 1700-tallet om kroer og beværtninger i Nordsjælland, står der noget som helst om Leerhuset, så hvis der på et tidspunkt skulle have fundet udskænkning sted i denne ejendom, har det været helt uautoriseret.

Munckeberg byggede "Munkelund"

Imidlertid skal vi have fat i en anden af skovens folk for at komme på sporet af Marianelunds oprindelse. Skovrider over Kronborg Amt var indtil 1769 en Mads Pedersen. Da han døde den 9. januar 1769 som 75-årig havde han allerede siden 1750 været assisteret i embedet af sin søn, Christian Wilhelm Munckeberg. Han var født i 1728 og hans første hustru hed Karen Andersdatter Knudsen. Hun døde imidlertid i 1782. På dette tidspunkt

Marianelunds placering (nederst i kortets venstre hjørne) i forhold til Gurre. Kortet er fra omkring år 1900, og viser iøvrigt hvorledes Marianelunds bygninger dengang var placeret.

havde Munckeberg allerede taget sin afsked som skovrider, men beholdt tilknytningen til egnen, idet han stadig boede på Gurrehus, som han i 1769 havde overtaget efter sin fader. Og den 3. maj 1789 blev han igen viet, denne gang til Sara Granberg. Ægteskabet blev kort, idet Munckeberg allerede døde den 28.12.1791.

Imidlertid kan det have interesse, at hæfte sig lidt ved Munckebergs personlige forhold. Munckeberg får nemlig få måneder efter vielsen i 1789 skøde på et stykke jord. I skødet hedder det bl.a.:

"Vi Christian den Syvende gjøre vitterligt, at vi ved Resolution af 31.12.1788 allernaadigst have bevilget at forrige Skovrider Munckeberg maa overlades til Ejendom den Osten for Leerhuset Wangested beliggende Del af Forstvæsenets tilhørende Jordstykke mellem Gurre Wang og Westen Skovs Indhegning under Cronborg Amt, for en Kjøbesum af 10 Rd. pr Tønde Land."

Munckeberg overtog således et jordstykke på ialt knapt 10 tdr.ld. kort før han blev gift med Sara Granberg.

Vi kan naturligvis kun gisne, men det kunne være en teori, at han her havde i sinde at bygge en ny ejendom til sig selv og sin nye hustru.

Op ejendommen blev faktisk bygget. Allerede samme år stod "Munkelund" færdig, og hovedbygningen var på 18 fag med 1.sal i 3 fag - indrettet til beboelse. Desuden var der nogle udlænger.

Men hvad der så er sket vides ikke. Måske blev Munckeberg syg, måske kunne Sara Granberg ikke lide at bo så ensomt og øde, som det trods alt må have været - nogen meget befærdet landevej var Marianelundsvej jo heller ikke dengang. I alle fald sælger Munckeberg ejendommen allerede det følgende år, og efter alt at dømme flyttede Munckeberg til Veksebo i Asminderød sogn, hvor både han og hustruen døde.

Vangemand Jens Nielsen fra Leerhuset

Den 15.01.1790 kunne Vangemand Jens Nielsen i Leerhuset tage skøde på ejendommen. Købesummen var 800 rd. Jens Nielsen var oprindelig gårdmand i Gurre by og har måske derfor kunnet præstere den forholdsvis store købesum. Jens Nielsen havde ikke boet mere end højst 3 år i Leerhuset, for folketællingen 1787 viser, at da boede der i huset en husmand ved navn Peder Larsen sammen med sin 2. kone Ane Nielsdatter og deres 3 børn.

Jens Nielsen var født omkring 1747 og havde som nævnt været gårdmand i Gurre by indtil ca 1788. Hans første hustru må være død før 1780 og hans anden kone hed Ane Nielsdatter og var et årstid yngre end ham. Hvilken gård han havde i Gurre er ikke klart, men måske var det landsbyens største, idet han som den eneste i 1787 havde tre tjenestefolk. Den største af de gårde, der i forbindelse med udskiftningen flyttede ud af Gurre, var Petersborg - en gård som lå i nærheden af den nuværende Ørsholtgaard.

Men tilbage til Marianelund, som ejendommen iøvrigt slet ikke hed da. Den havde jo fået navn efter dens bygherre - den hed Munkelund. Det navn beholdt ejendommen imidlertid kun ganske kort, for i 1795 sælger Jens Nielsen atter Munkelund. Denne gang for ikke mindre end 3000 rd. Præcis hvad Jens Nielsen har gjort ved ejendommen vides ikke, men nogle forbedringer må der nødvendigvis være sket, siden prisen kunne drives så langt i vejret.

Ny type ejer - og nyt navn

Slutningen af 1700-tallet var en opgangsperiode for Danmark. Landet havde oplevet en velstandsstigning, bl.a. fordi man havde holdt sig uden for alle krige i mange år. I Helsingør betød dette forhold - sammen med Øresundstolden - at en lang række udenlandske købmænd slog sig ned i

Marianelund gengivet fra et amatør fotografi fra den 6. juli 1921. Kroens hovedbygning var da en stråttækt 2-etagers bygning, antagelig meget lig den bygning, der blev til i årene omkring år 1800.

byen. Imidlertid havde disse igennem flere år haft gårde som lystejeendomme. Af sådanne gårde og ejendomme kan nævnes bl.a. Qvistgaard, Claytorpe, Fairy Hill, Rolighed samt også Gurrehus.

En af disse købmænd hed John Daniel Belfour. Han var englænder, men havde giftet sig med den helsingoranske købmandsdatter Mariane Dodt. Mariane Belfour var nu den nye ejer af Munkelund, som hun dog hurtigt omdøbte til Marianelund - i al beskedenhed opkaldt efter sig selv. Stedets naturrigdomme har øjensynligt ikke været nok for Mariane Belfour. Hun tager i alle fald hurtigt fat på en total ombygning af stedet, og

i 1801 så ejendommen således ud:

1. Mod vest (d.v.s. ud imod nuv. Marianelundsvej) lå stuehuset. Det var nu på ialt 23 fag i længden og 10 alen dyb (d.v.s. ca 36 x 7 meter). Det meste af huset var muret og sandsynligvis teglhængt. Huset var indrettet til beboelse med bræddegulve og gipsede lofter. Vurderingen af stuehuset alene blev i brandtaksationen ansat til ikke mindre end 2070 rdl.

2. Den søndre længe bestod af 9 fag og var 12 alen dyb (ca 14 x 8 m). Også dette hus var delvist muret, men med stråtag. Bygningen var indrettet til køkken, bryggers, spisekammer, pigekammer og borgerstue. Desuden

var der i bygningen en bageovn.

3. Et hus "ved østre ende af den søndre længe" bestod af 4 fag og var 7 alen dyb. Her var der indrettet karlekamre.

4. Den østre længe bestod af 14 fag og var 6 alen dyb. Her var der heste- og kostald, foruden nogle karlekamre.

5. "Et hus østen for den østre længe" var lo og lade, og var på 8 fag x 10 alen.

6. Et hus, der lå nord for gården var 8 fag x 8 alen og indrettet med 3 værelser.

Udenom gården var der indhegninger i forskellige udførsler, bl.a. et over 50 meter langt malet stakit. Ialt blev gården i 1801 vurderet til 4250 rdl, hvilket var ca 4 gange så meget som den gamle vurdering.

Marianelund som sommerbolig

Mariane Belfour har antagelig kun boet på ejendommen i sommermånederne, og i vinterhalvåret har ejendommen været passet af nogle tjenestefolk. Således ved vi fra Folketællingen i 1801, at der den 1. februar det år kun boede 4 mennesker på ejendommen, nemlig den 44-årige avlskarl Niels Larsen, den 36-årige Ole Halberg, den 24-årige Boel Sophie Pedersdatter samt den kun 14-årige tjenestdreng Jørgen Jacobsen.

Der blev imidlertid til stadighed bygget på ejendommen. Da Mariane Belfour således solgte ejendommen i 1805, var stuehuset vokset til en længde af 30 fag (ca 47 meter). Ny ejer var kammerherre von der Maase. Han beholder ejendommen helt frem til 1824, hvor kongen (d.v.s. staten) atter overtager ejendommen.

At der ikke har været tale om en almindelig bondegård fremgår tydeligt af ovenstående beskrivelse fra 1801. Men at der skulle være tale om en stor gård, således som det har været hævdet i andre artikler om Gurre og omegn, er heller ikke korrekt.

Ejendommen var derimod indrettet til at beboes af personer uden for bondestanden - og gårdens tilliggende var da også kun ganske beskedent. En stor del af tilliggendet var indrettet til en meget flot have. Dette bekræftes også af den salgsannonce kongen satte i Helsingør Avis i 1826:

"I Følge det Kongelige Rentekammers Ordre vorder Marianelund ved Gurre, Fredagen den 14 April 1826, om Formiddagen Kl 11, ved en eneste offentlig Auction, som afholdes paa Marianelund, til Salg eller til Bortforpagtning, at tiltræde 1ste Maii d.A.

Marianelund, der ligger i en meget smuk Egn, ikke langt fra Gurre Sø og 1 Miil fra Helsingør, hvis grundmurede Hovedbygning er indrettet til Beboelse for en Familie udenfor Bondestanden, har et Tilliggende af circa 29 Tdr.Ld.. Til Stedet er en meget smuk og

temmelig stor Hauge, forsynet med mange gode Frugttræer."

Den første kromand

Køber af ejendommen blev et konsortium af 3 beboere i Tikøb by, nemlig kromanden Niels Jensen, gårdmand Peder Larsen samt Jacob Hartvig. Det var nu ikke Tikøbs kromand, der kom til at stå for Marianelund, men derimod Jacob Hartvig (f. ca 1780). Allerede efter et års tid købte han de to øvrige ud af ejendommen, som han derefter var enejer af. Han satte derpå følgende annonce i Helsingør Avis:

"Da jeg Undertegnede har tilkjøbt mig Marianelund ved Gurre 1 Miil fra Helsingør, og har erhholdet kongelig Bevilling til sammesteds at drive Gjæstgiverie og Tracteurhold, anbefaler jeg mig herved, saavel til Venner og Velyndere som til enhver af det ærede Publikum, som paa dette i en saa skøn Egn beliggende Sted ville forunde mig deres Søgning, med hellig Forsikring om, at god Beværtning og billig Betaling, samt alt hvad der kan fremme mine Gæsters Tarv, stedse skal være Formaalet for mine Bestræbelser."

Og Jacob Hartvig arbejdede tilsyneladende hårdt for at skabe et traktørsted, som var en udflugt værd. Og i løbet af få år var det da også en næsten en tradition, at de bedrestillede helsingoranere om sommeren tog på skovtur til Marianelund og om vinteren

arrangerede kaneture til Marianelund. Jacob Hartvig var iøvrigt gift med Marie Veile (f. ca 1786) og havde i 1834 ikke mindre end 9 hjemmeboende børn, hvor den ældste var 25 år på det tidspunkt. Derudover var der kun 2 tjenestefolk på Marianelund kro på det tidspunkt, så mon ikke børnene har trukket et stort læs. Ved folketællingen den 1. februar 1834 ser det iøvrigt ud til, at der på stedet har været en fast logerende, nemlig forstkandidat Frants Frandsen.

Skovrider Bjørnsen

Jacob Hartvig var kroejer indtil 1841, da han solgte stedet til skovrider Sophus Magnus Bjørnsen, der havde embedsbolig på skovridergården Valdemarslund. Bjørnsen var født i 1790, gift med Johanne Wright, og var uddannet som forstmand i Kiel i 1812. Fra 23. maj 1829 havde han imidlertid overtaget embedet som skovrider over 2. kronborgske distrikt. Her var han skovrider frem til sin død i 1857 og formåede i den tid at øve indflydelse på mangt og meget. Bl.a. var han medlem af det første sogneforstanderskab for Tikøb kommune. Det begyndte sit virke den 1. januar 1842, men holdt sit første konstituerende møde den 30.12.1841 - næst op på Marianelund kro. Bjørnsen var, foruden at være ivrigt politisk interesseret, også historisk interesseret og påbegyndte i 1835 - for egen regning - en udgravning og frilæggelse af Gurre Slotsruin. Til minde om dette, er der rejst en mindesten for Bjørnsen umiddelbart syd for ruinen.

Gurre Slot blev med andre "genopdaget" i disse år, og flere kendte personligheder begyndte at besøge stedet. Det har sikkert også fremmet interessen for at besøge den nærliggende Marianelund kro. Bjørnsen blev imidlertid ikke kromand - det overlod han til bestyrere eller forpagtere. Af disse kendes Carl Ludvig Galberg fra 1841 og Hans Lock (omkring 1850).

Stahlhut bliver gæstgiver

I 1871 flytter imidlertid August Stahlhut fra Fredensborg til Marianelund kro. Han bliver ny gæstgiver på stedet - men ejer er stadig en anden, nemlig nu en søn til den gamle - nu afdøde - skovrider Sophus Bjørnsen. Stahlhut købte kort efter sin ankomst til Marianelund, en mindre parcel op til kroen, men selve ejendommen overtog han først langt senere, idet ejeren af Gurrehus, Frederik Tutein, også blev ejer af Marianelund inden Stahlhuts overtagelse. I denne periode besøger også den kendte digter og forfatter, Holger Drachmann, kroen. Han skulle efter sigende i denne periode have boet på kroen og skrevet "Den hellige Ild", hvis handling foregår i skovene omkring Gurre.

Om August Stahlhut kan iøvrigt fortælles, at han var født i Tyskland - sandsynligvis dog i Slesvig-Holsten - i 1840. Han blev i 1865 gift med Wilhelmine, der var født i 1841 i Jylland. Stahlhut brugte en del

Skov-Auktion.

Mandag den 30. April 1900,
 Formiddagen Kl. 11, afholdes Auktion
 over Marianelund og iagende Ejendomme
 i 2det Kronborg Distrikts Skove:

1. Af Nørup Hegn:

1) 2 Jv. godt Nr. 2 og 16 Jv. Inudet
 2) Bøgebrænde, 1 1/2 Jv. Bøgegaatter, 5 1/2
 3) Bl. Bøgefodstræ, 100 Str. Bøge- og
 4) forfælligt Ildhug, 1/2 St. Gaeflodstræ.
 5) 5 Jv. Birkebrænde, 1 St. Br.
 6) Teppe, 1 St. Vir.

Annonce fra Helsingør Avis den 28.04.1900

annoncering i de lokale aviser. I 1890'erne ses således i stribevis af annoncer for arrangementer for fastelavns- sommer, jule- og nytårsballer o.s.v. Stedet blev også brugt til skovauktioner - d.v.s. offentlige auktioner, hvor skovvæsenet bortauktionerede alle former for træ fra de omkringliggende skove.

En mådelig forretning

Hvordan *forretningen Marianelund* er løbet rundt i disse tider, er derimod et andet spørgsmål.

Nogen stor indtjening ser der ikke ud til at have været - i alle fald var skatteligningen nådig ved gæstgiver Stahlhut. F.eks. i 1894 skulle han kun betale 16 kr i skat. Det var selvfølgelig mere end en arbejdsmand, der normalt skulle betale 4-6 kr i årlig skat og en faglært murer eller tømrer, der typisk skulle betale 8 kr. Men i forhold til gæstgiver Christensen i Snekkersten og kroejer Schmidt sammested, samt kroejer Høybye i Skotterup, der skulle betale hhv. 60, 105 og 62 kr, så må man nok

konstatere, at Marianelund kro, trods alt ikke var det allermost givtige sted i Nordsjælland.

Stalhuts periode som gæstgiver blev ganske lang. Endnu i 1911 er han gæstgiver på stedet, dog nu assisteret af sin søn, Wilhelm Stahlhut, der blev betegnet som gæstergiver-bestyrelser. I de sidste år af Stahlhuts ejerperiode har det således været sønnen, der har taget det tunge slæb.

Marianelund i perioden frem til 1937

Efter Stahlhuts periode ejedes kroen af Marius Jensen, der i 1920 solgte den til fabrikant Hans Petersen fra Hellerup for 165.000 kr. En senere ejer var fru Andersen Hvam, der havde kroen i midten af 30'erne, efter at have overtaget den efter mandens død. I denne periode var kro-stuerne indrettet i "Drachmann-stil", med "Sprichwörter" på væggene, og der fandtes i "Toves Stue", i "Borgstuen" og i de andre lokaler en mængde billeder og andre souvenirs fra den tid, da Holger Drachmann boede på kroen. Borgstuen benyttedes i øvrigt som dansesal. I kroen var der i alt 10 værelser til gæsteudlejning. Mange foreninger benyttede i disse år kroen som udflugtsmål, og en lang række kunstmalerere forevigele kroen og dens idylliske omegn.

Branden

Men natten til den 29. januar 1937 skete katastrofen. Klokkeren kvart i to om natten blev kroens overtjener, Koppel, vækket ved en underlig buldren. Der var opstået ild i hestestalden, hvilket gav anledning til gisninger om at ilden var påsat, idet der ikke var indlagt elektricitet i denne bygning. Hestestalden (der lå nordligst) lå i vindsiden denne nat, hvor det blæste kraftigt, og ilden bredte sig med så stor hast, at Koppel kun lige med nød og næppe nåede at få vækket forpagteren, Ingemann Nielsen og hans hustru, der lå og sov i forpagterboligen, der var sammenbygget med selve kroen. Da fru en forlod huset skred taget sammen og hun måtte på bare ben søge tilflugt hos skovløber Hansen i den nærliggende skovløberbolig (nuv. Marianelundsvej nr 12). Ingemann Nielsen forsøgte herefter at redde dyrene, men da han forsøgte at åbne staldøren væltede døren ind og han måtte hovedkuls trække sig tilbage, da flammerne slog ham i møde. Her indebrændte 2 heste, en ko, tre grise og en hund.

Overtjeneren løb imidlertid samtidig med dette op på kroens 1. sal, hvor kroens ejer, fru Andersen Hvam sov. Også hun måtte forlade huset i nattøj og bare tæer og søge tilflugt i skovløberboligen. På kroen boede tillige en kok ved navn Petersen. Det lykkedes ham at trænge igennem de røgfyldte lokaler til kroens telefon, men netop som han fik fat i Kvistgaard Central, begyndte loftet at

skride sammen og han fik derfor kun sagt "Ildebrand" i telefonen inden han måtte forlade lokalet.

Heldigvis kunne man jo dengang på de manuelt betjente centraler se hvorfra der blev ringet, og centralbestyreren alarmerede derfor Tikøb Brandvæsen, der hurtigt kom til stede. Imidlertid måtte man allerede på dette tidspunkt opgive at redde noget som helst af det kostbare møblement og indbo - det var simpelthen for farligt, vurderede brandinspektør Harvig. Desuden gav den hårde frost problemer med sprøjten, der hurtigt tilfrøs. Resultatet var, at hele kroen nedbrændte totalt - intet blev reddet, og der var endda længe stor fare for at "Leerhuset" skulle blive flammernes bytte tillige. Leerhuset fungerede da som sommerbolig for kunstmaler Riisby - og blev kun reddet fordi brandvæsenet flere gange overdængede huset med vand.

Genopbygningen

På dette tidspunkt hørte der endnu 30 tdr.l.d. til kroen, hvorfor der jo, som nævnt, var en bortforpagtning af jorden. Imidlertid havde fru Hvam Andersen ikke mod på at begynde på en frisk, og en måneds tid senere solgte hun brandtomten til restauratør Aage Falck Rasmussen, der også ejede Rudersdal Kro. Falck Rasmussen var født i 1886 var oprindelig bankuddannet, men overtog allerede i 1916 Strandmøllekroen. I 1930 købte han Rudersdal kro.

Falck Rasmussen havde allerede ved overtagelsen tegningerne til den nye kro parat. Ideen var, at den skulle genopføres i sin gamle ydre skikkelse, men indvendig indrettes med 20 værelser, alle med bad og wc, og iøvrigt al anden moderne komfort. Samtidig skulle romantikken fra Drachmann-tiden stadig have lov at slå igennem, så der blev også indrettet åbne ildsteder, brugt gammelt egetræ o.s.v. Formelt set blev kroen efter kort tid overdraget til Falck Rasmussens hustru, Karen, der var født Hornum. Fru Karen Falck Rasmussen ejede derpå kroen til 1946, da Niels R. Løntoft overtog den.

Niels R. Løntoft ejede Marianelund Kro 1946-54

Niels Rudolf Løntoft var født i 1895 og havde været tjener og overtjener på en lang række kendte restauranter både i Danmark, England, Frankrig og Monaco, inden han i 1929 overtog "Nørre Central Café" på Nørrebrogade i København. Løntoft drev Marianelund fra 1946 til 1954. Herefter overtog Eduard Ludewig (f. 1902) kroen. Også han var oprindelig uddannet indenfor bankvirksomhed, men havde i en lang årrække i 1920'erne været tjener i Paris og London. Fra 1931 drev han Hotel Postgaarden i Kalundborg, og i perioden 1954 til 60 altså Marianelund kro.

Eduard Ludewig drev Marianelund Kro fra 1954 til 1960.

Nye tider

Den sidste ejer af Marianelund Kro blev Bent Tougaard. Han var født i 1920 og havde i en lang årrække været ansat ved førende hoteller i København, bl.a. som overtjener på Hotel d'Angleterre indtil 1956, hvor

Bent Tougaard - den sidste der drev kro på stedet.

han overtog Restaurant Viking i Svendborg. Marianelund Kro overtog han den 1. marts 1961, og i hans ejerperiode hedder det bl.a. om kroen, at den er kendt langt ud over landets grænser for sin charme og sit fremragende køkken. Også stedets placering i forbindelse med

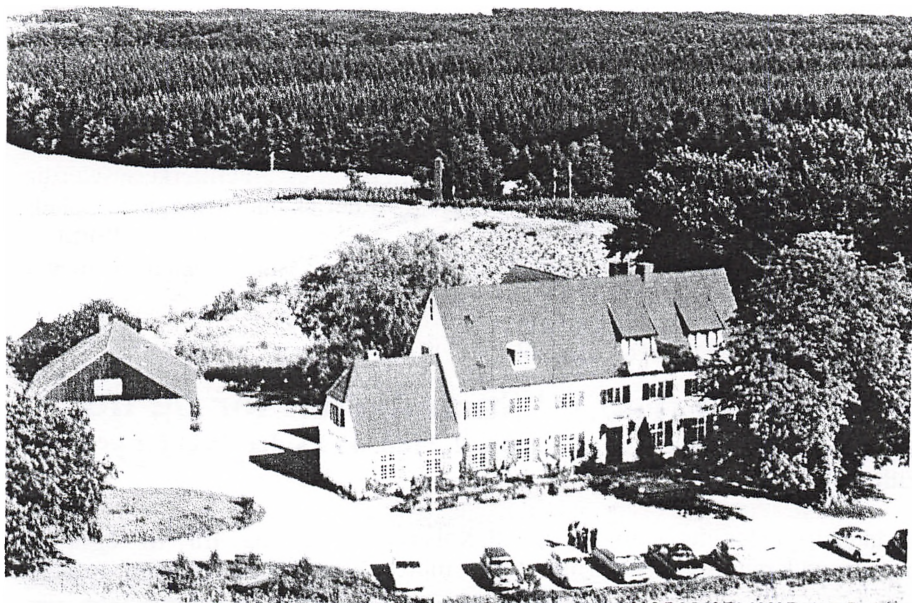
jagtsæsonen, blev fremhævet. Men krodrift blev med tiden ikke lettere, og da energikrisen for alvor sat ind efter 1973, var det ikke længere så attraktivt at drive kro langt ude på landet.

Resultatet blev, at da Bent Tougaard afhændede kroen i 1977, var den nye ejer ikke længere interesseret i krodrift. Den nye ejer var nemlig Hvidovre kommune, der agtede at indrette ejendommen til kursuscenter for kommunens ansatte - og sådan endte Marianelund Kro efter 151 år som kro.

Imponerende så det ud: Marianelund Kro's bomærke

Herunder er gengivet Marianelund kro i starten af 1960'erne. Billedet er oprindeligt et postkort, som anvendtes som reklame.

Vi anmelder:

Brevsamlingsstedet ved Snekkersten Havn & I.C.Tvedes sommerbolig i Espergærde.

Udgivet af Bevaringsforeningen Fiskerlejerne i 1994, Pris 20,- kr. 12 sider.

En bog kan man næppe kalde denne lille publikation - men ideen er god. Et lille hefte, der fortæller små træk af kystens historie. Det er naturligvis en oplagt opgave for Bevaringsforeningen Fiskerlejerne. Heftets "hovedhistorie" er en artikel af Jens Henrik Tiemroth, der fortæller om Brevsamlingsstedet ved Snekkersten Havn. Ved nærmere gennemlæsning handler artiklen imidlertid mere om brevsamleren, Jens Jonassen, end om brev-samlingsstedet. Og nu vi er ved det, så må det lige sættes på plads, at når det i artiklen hævdes, at "brevsamlingsstedet med postekspedition" blev oprettet i 1889, så er det ikke rigtigt.

Det er muligt, at Jens Jonassen overtog brev-samlingsstedet i 1889, men postvæsenet havde allerede den 15.05.1882 åbnet et såkaldt sommerbrevsamlingssted i Snekkersten. Dette forblev uændret frem til 01.02.1892, hvor der blev

oprettet et permanent brev-samlingssted - hvilket igen ændredes i 1894, hvor Snekkersten blev gjort til selvstændig postadresse. Det betød, at man herefter skulle skrive Snekkersten (og ikke som hidtil Helsingør) på breve til adressater i Snekkersten. Senere kom yderligere nogle ændringer i brev-samlingsstedets status, indtil det i 1916 blev ophøjet til postekspedition.

Bortset fra dette, er der tale om en god lille artikel, især hvad angår beskrivelsen af en aktiv mands mange gøremål.

En lille artikel af Bent Waagepetersen om I.C.Tvedes sommerbolig i Espergærde er bemærkelsesværdig kort. Om det skyldes manglende plads i heftet - eller at emnet var udtømt er svært at sige. Men artiklen er meget kort.

Bo Bramsen (red.): "Strandvejen før og nu"

Udgivet af Politikens Forlag i 1995, 2. bind, 432 sider. Pris for begge bind: 499,- kr.

Umiddelbart lyder det som en oplagt København før og nu til også at idé at videreføre udgaverne om omfatte Strandvejen mellem Køben-

havn og Helsingør. Da der imidlertid er blevet udgivet et usædvanligt stort antal bøger om netop denne strækning, må man spørge om der kan tilføjes noget nyt ?

Denne anmeldelse omfatter alene den strækning af Strandvejen som falder indenfor den gamle Tikøb kommunes område. Og svaret på ovenstående spørgsmål er desværre et nej.

Der har i tidens løb været udgivet bl.a.: W.Haste: "Strandvejen, dens Huse og Mennesker"; S.Lindvald: "Landevejen i Strandkanten"; Jan Møller: "Strandvejens Fiskerlejer"; T.Topsø-Jensen: "Fem mil langs Øresund"; K.Pedersen: "Strandvejen set på gamle postkort" og E. Nystrom: "Fra Nordsjællands Øresundskyst". Hertil kommer udgivelser om delstrækninger. f.eks.: A.Schmelling: "Humlebæk Fiskerleje" og B.Mikkelsen: "Espergærde, et fiskerlejes historie".

Allesammen publikationer som i større eller mindre udstrækning behandler den geografiske udvikling, menneskene i husene og topografien iøvrigt. Der skal med andre ord en stor indsats til for at finde nyt om en strækning, der allerede er så indgående behandlet. Og desværre er det da også kun i meget lille grad lykkedes. Bogens eneste berettigelse kunne da være at samle stoffet i en udgivelse, således at man herefter kunne nøjes med at købe denne. Men også her må svaret blive skuffende.

Det er jo ellers vores lokale Kenno Pedersen, der har skrevet om

strækningen fra Tibberup i syd og til Helsingør i nord. Men desværre er der som nævnt ikke meget nyt. Adskillige fotos er set tidligere i andre publikationer - forklaringen er måske, at der simpelthen ikke findes flere, der ikke allerede har været vist. Der er også eksempler på at det samme motiv er vist på flere billeder, f.eks. er der 3 næsten ens fotos af Espergærde Badeanstalt. Adskillige oplysninger er tydeligvis sakset lige direkte fra andre bøger om emnet - og så er der et betydeligt antal fejl. Tillad mig at pege på et par stykker:

Side 291: "Omtrent hvor de to Strandveje løber sammen er grænsen til Espergærde". Det er tvivlsomt om nogle - også i dag - opfatter dette som et skel, men historisk har det i alle fald aldrig været grænsen til Espergærde. Tværtimod er det grænsen mellem Tibberups og Mørdrups marker.

Side 294: Et foto af Strandvejen nr 390, omtales som "Villa Strandhøj". Det må anses for yderst tvivlsomt om denne ejendom nogensinde skulle have været kaldt sådan. Det viste ejendom har matrikel nr 9 h af Mørdrup, hvorimod den rigtige Villa Strandhøj (det nuværende plejehjem) har matr. nr 10 l af Mørdrup.

Side 301 og 310: Digterpræsten Hostrup skulle iflg en oplysning i bogen have fået "Hostruphus" i 1862 og ifølge en anden i bogen i 1869 ?

Side 310: Her omtales den "nuværende Skovkro i Espergærde". Det er åbenbart længe siden

forfatteren har været en tur ad Mørdrupvej.

Side 314 og 318: Skotterup Kro omtales hhv. åbnet i 1830 og 1848. Skal læseren selv gætte sig til det rigtige?

Side 329: Teksten er illustreret med et billede visende stranden syd for Snekkersten. Billedteksten siger: *Sommerdag syd for Snekkersten Havn'*. Man kan hævde det er uvæsentligt i den store sammenhæng, men det vidner nu om manglende omhyggelighed, når det tydeligt fremgår af fotoet, at det er taget en kold vinter- eller tidlig forårsdag!

Side 332: Fotoet viser ophalingsbeddingen på Snekkersten Havn. I billedteksten fortælles det, at ophalingsbeddingen stammer fra 1880. Dette må siges at være tvivlsomt - antagelig stammer den viste ophalingsbedding først fra 1901.

Side 333: Under et billede af "Marina" i Snekkersten Havn fortælles en usammenhængende historie om skibsfarten mellem Snekkersten og Sverige. Det fremgår således ikke - snarere tværtimod - at Snekkersten-Helsingborg-ruten startedes i 1958.

Side 333 og 334: Her vises to næsten identiske fotos af det samme stykke Strandvej, fotograferet i hhv. 1993 og 1994. Var der virkelig ikke andre - mere interessante - fotos at vise ?

Side 336: Bogen er trykt og sat

ganske nydeligt og alle billederne er tydelige. Dog på nær et: Fotoet af mindestenen for H.C. Thomsen i Snekkersten. Billedet er nærmest helt sort, og teksten på stenen kan overhovedet ikke læses.

Side 339: H.C. Thomsens dødsdato er angivet 50 år forkert.

Da bøgerne kun kan købes samlet - og da prisen derfor er forholdsvis høj - så må konklusionen være, at bøgerne ikke er deres pris værd. I alle fald ikke hvis man kun interesserer sig for den nordligste del af Strandvejen. Og hvad angår strækningen fra København til Humlebæk - ja, dér er såmænd også fundet fejl i tekst og billeder. Det er ærgerligt, at bøgerne er faldet så uheldigt ud.

Kjeld Damgaard

Fiolgade 5

Festlig aften på Biblioteket i Espergærde med Stadsingeniør Chr. Steen Petersen, som fortalte om sit barndomshjem Fiolgade 5 i Helsingør gennem flere generationer. Medlemmerne strømmede ind i den lille sal, der blev fyldt til bristepunktet.

Steen Petersen levendegjorde det på en festlig måde, så alle fik rigtigt rørt lattermusklerne, og gik hjem med en god historie.

Helge Rasmussen

Efterårsturen til Esrum Kloster

På trods af regnvejr fra morgenstunden havde vor udflugt den 10. september samlet 35 deltagere, og alle fik en indholdsrig dag.

Frederiksborg Amts projektleder, Søren Widding, berettede om Cistercienserordenens vældige kloster, medens vi stod i den eneste bevarede bygning - en fløj af økonomigården fra ca 1450. Vi blev med lune orienteret om bygningens skæbne efter reformationen - som jagtslot, kaserne, amtsstue m.v.

Sidst har den vestlige del været pensionistbolig - kaldet Oberstindens lejlighed, efter dens sidste beboer, som havde lejligheden på livstid - og hun blev 95 år!

Den østlige del af bygningen var blevet forstærket med 2 jernbetondæk, da man under besættelsen gemte klenodier fra Rosenborg og Nationalmuseet her.

I kælderen så vi køkkenregionerne med broder Rus' rist og det gamle opvarmningssystem, hvor luft blevet ledt gennem opvarmede sten og via murede kanaler ud i bygningen.

Nu var bygningen tom og et ambitiøst projekt er gået igang. - Desværre

fandtes brochuren *Projekt Esrum Kloster* kun på tysk og engelsk, så det kan derfor være passende at orientere lidt herom.

Frederiksborg Amt, Slots- og Ejendomsstyrelsen, Nationalmuseet og Græsted-Gilleleje kommune står bag projektet om en omfattende restaurering af klosteret, samt om at gøre dette til et kulturelt centrum over temaet Gejstlighedens og Kongernes Nordsjælland. Det er hensigten, at drive klosteret sammen med Esrum Møllegaard, og der søges støtte fra fonde m.v.

Virkeliggørelsen af projektet bliver hektisk, for man skal iværksætte Kulturby-aktiviteter til juni 1996.

Det bliver spændende at følge arbejdet, som er anslået til ca 11 mill.kr., og at se til sommer, hvad man har nået. - Vi ønsker Søren Widding og andre involverede: Lykke til!

Efter at have nydt madpakkerne på Møllegaardens loft, tog mange af os på skovtur i Gribskov. Det var nu blevet solskinsvej, og nogle tog med frisk mod traveturen til Ottevejskrogen.

Holger Dahl

Møder og aktiviteter

Sydvestens fiskeres liv og virke

TIRSDAG DEN 16. JANUAR 1996, KL 19.15 PÅ ESPERGÆRDE BIBLIOTEK

Arkitekt Per Christensen og Anni Thygesen Andersen kommer og fortæller og viser plancher om Sydvestens fiskeres liv og virke i fiskerlejerne Espergærde, Skotterup og Snekkersten.

Kulturlandskabet omkring Helsingør

TIRSDAG DEN 20.02.1996, KL 19.15 PÅ ESPERGÆRDE BIBLIOTEK

Helsingør Kommunes nye museumsformidler, Lone Hvass, vil komme og fortælle om ovennævnte emne.

Lone Hvass er afdøde Poul Korses efterfølger, og hun er kendt af mange fra sin deltagelse i TV-udsendelserne "Hvad er det?"

Vi glæder os til at byde Lone Hvass velkommen, og vi regner med, at der vil være lejlighed til at høre om de muligheder hun ser for sit fremtidige arbejde.

Flynderupgaard

TIRSDAG DEN 19.03.1996, KL 19.15 PÅ FLYNDERUPGAARD-MUSEET

Museumsforvalter Ritta Vogensen Jensen fortæller nyt og gammelt om Flynderupgaard-museet og dets samlinger.

Generalforsamling

TIRSDAG DEN 16. APRIL 1996 PÅ ESPERGÆRDE BIBLIOTEK

Nærmere om generalforsamlingen fremsendes i løbet af foråret, men husk hvis I har forslag til generalforsamlingen skal de fremsendes i god tid til formanden.

Efter generalforsamlingen vil Kjeld Damgaard - med udgangspunkt i nogle gamle luftfotos - fortælle om huse og mennesker langs kysten.

Forårsturen 1996

LØRDAG DEN 11.05.1996, KL 13.45 - CA 16.00

"Sct. Mariæ Kloster og Vor Frue Kirke" er titlen på den bog, tidligere museumsdirektør, dr.phil. Henning Henningsen har udgivet i dette efterår - og netop til dette enestående klosterkompleks har vi planlagt

forårsturen.

Vi er nemlig så heldige at have fået tilsagn fra Henning Henningsen om, at han vil lede os på en omvisningstur og give os sin beretning om karmelitterklosterets skæbne og de begivenheder, der knytter sig hertil.

Med sidste forårs besøg på Kronborg i

erindring, kan denne omvisningsdeltagere, vente at få en mindeværdig eftermiddag i selskab med Helsingørs *grand old man* på det historiske felt.

Der anbefales fornuftigt fodtøj, da vi skal færdes på trapper m.v. Mødestedet er foran klosterindgangen.

Hvornår er en løve en leopard ?

Det var noget af alt det, vi fik svar på i Erling Svanes spændende foredrag dem 14. november om Danmarks Rigsvåben. Med støtte i fine lysbilleder blev vi ført ind i heraldikkens symbolverden, og Svane fortalte meget levende om betydningen af de forskellige symboler og den historiske udvikling af Det danske Kongevåben og Rigsvåben fra midten af 1100-tallet til i dag. Vi bruger og møder jo disse symboler dagligt på fx mønter og frimærker, på offentlige bygninger og på våbenskjolde, i kirker og slotte.

Fig. 2. »Leoparden«. De tre gående »løver« i Danmarks våben var tidligere ofte leoparder**.

Heraldik, fandt vi ud af, er bestemt ikke tørt og kedeligt. Foredraget virkede som en fin appetitvækker for historisk interesserede til at granske videre i den store mængde danmarkshistorie, der ligger "gemt" i de mange våbenskjolde.

Mon ikke Erling Svanes flotte og meget roste bog: *Det danske Rigsvåben og Kongevåben* (udkom 1994) vil ligge under adskillige juletræer i Espergærde i år ?

PS. En løve er en leopard, når man ser dens hoved forfra.

Birthe Vange

Fig. 3. »Løven«. Den gående løve med hovedet i profil er i det danske våben nu kronet**.

Historisk forenings bestyrelse

Formand: Holger Dahl, Hyacintvej 19,
3060 Espergærde, tlf 42 23 17 16

Næstfmd.: Helge Rasmussen, Mørdrupvej
57, 3060 Espergærde, tlf 42 23 27 64

Kasserer: Fini Pode Pedersen,
Stokholmsvej 83, 3060 Espergærde, tlf 42
23 26 10

Sekretær: Dorte Smith, Karenvej 9, 3060
Espergærde, tlf 49 17 07 72

Best.medl.: Ida Schmidt, Stubvænget 13,
3060 Espergærde, tlf 42 23 48 48

1. suppleant: Per Då, P.W.Tegners Vej 9,
3070 Snekkersten, tlf 42 22 02 62

2. suppleant: Søren Fisker, Strandgade
91A, 3000 Helsingør, tlf 49 20 18 22

Sangen om Espergærde

I sidste nummer af Egebækken efterlyste vi melodien til den sang, som Elith Reumert skrev til Espergærdes pris i 1900. Arkivar Jens Henrik Tiemroth har venligst oplyst, at der er tale om en melodi af Chr. Winther: "Matrosen".

Besøg på Skibsklarerergaarden

Lørdag den 19. august var vi mere end 30, der efterkom Søren Fiskers indbydelse på generalforsamlingen, til at besøge hans i klasse A fredede ejendom, Strandgade 91 i Helsingør.

Søren Fisker var imidlertid selv forhindret i at vise rundt, da sejlersonnen Anders blev gift samme dag. Det blev museumsinspektør Lars Bjørn Madsen, som tog over, og da han i høj grad er involveret i ejendommens renovering, fik vi en grundig og interessant gennemgang.

Den omfattede bygningens 3-400 årige historie, et indtryk af livet for 200 år siden, det spændende

projekt med at føre huset tilbage til det oprindelige udseende, arbejdet med at skaffe autentisk interiør og med at indrette skipperherberget og skipperstuen samt den gamle butik. Den er en af landets ældste, genopstået i sin oprindelige skikkelse som en del af museet "Skibsklarerergaarden".

Der er nu blevet åbnet for handel med diverse nostalgiske varer som skibsol, genever, rom, tobak, sukkertoppe, bolsjer, mjød, klipfisk, spegesild, krydderier, piber og børster, fremstillet af egen børstenbinder.

Finis Pode Pedersen